

(Källa: SvD Näringsliv)

Verkligheten hann ifatt Jas och Saab

Det var mitten av 80-talet och vår i Linköping. Vi tog hojarna ner från de sömniga villakvarteren och över Braskens bro, till höger längs Åtvidabergsvägen, in över ängarna och mellan buskagen och fram till ett stängsel. Där på andra sidan, några tiotal meter bort, låg Saabs flygfält.

28 november 2008 kl 15:00

Vi hängde där ibland och spanade, planespotting. Hade man tur gick en JA 37 Viggen in för landning. Hjulen nedfällda, nosen höjd, flack inflygning. Maskinen närmade sig helt tyst. Passerade. Sedan: dånet från jetmotorn.

Viggen hade efterträtt J 35 Draken, som i tur och ordning efterträtt Lansen, Tunnan, den bakvända J 21:an och så vidare. Alla hade de ritats, lyft, landat, hyllats och kraschat här vid Saabs ängsmarker vid utkanten av Linköping.

Medan vi hängde där vid stängslet jobbade "saabarna" som de kallades, alla de tusentals fiffiga ingenjörer som skruvade på sina flygplan där inne i Saabs blå plåthangarer, på ännu en uppföljning: Jas 39 Gripen. Den var sprungen ur svensk präktig neutralitet, alliansfrihet och rysskräck, uppbackad av Wallenberg och vederbörligen klubbad i Sveriges riksdag 1982. Som ett av landets genom tiderna största industriprojekt var det laddat med prestige och tro på en nations förmåga att försvara sitt eget territorium.

Men åren gick och verkligheten hann ifatt Jas och Saab. Invasionsförsvaret monterades ner, Linköpings tre regementen blev bostäder och kontor. Och Saab och Wallenberg tvingades inse, för sent enligt vissa, att de nu var tvungna att sälja sina flygplan utomlands istället för till Försvarets materielverk.

Politikerna i riksdagen, där man en gång röstat fram Jas-projektet, visste förstås sedan länge vartåt det barkade. När Norge efter tre års lobbykampanj från säljbolaget Gripen International i förra veckan sa nej, var kanske inte heller det beslutet så överraskande. Jas är och förblir i grunden en kalla kriget-produkt alldeles oavsett vad Saabdirektörerna önskar sig.

Det går förstås att hitta folk, särskilt i Linköping, som är genuint stolta över vår flygindustri. Sverige är ett av en handfull länder i världen som byggt upp, utvecklat och underhållit en förmåga att utveckla sitt eget stridsflygvapen. Det är inget mindre än en fantastisk bedrift för ett land med idag nio miljoner invånare.

Men Saab har ingen annan väg att gå än att fortsätta försöka sälja utomlands, vilket inte direkt underlättas efter norska statsministern Jens Stoltenbergs JAS-sågning i tv. Det må vara blott drygt tjugo år sedan en grabb på elva-tolv stod där vid stängslet och spanade efter Viggen. Men i försvarsindustripolitiska sammanhang är det en evighet.